

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2004.6.16.
COM(2004) 353 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**Tudomány és technológia, Európa jövőjének kulcsa – Iránymutatások az Európai Unió
kutatástámogató politikájához**

1. LISSZABON ÉS A KUTATÁS

1.1. Az Európai Kutatási Térség és a „3 százalékos célkitűzés”

1. A tudományos kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció a tudásalapú gazdaság központi elemei, kulcsfontosságú tényezők a növekedésre, a vállalatok versenyképességére és a foglalkoztatásra nézve. Éppen ezért az Európai Bizottság az Európai Unió jövőbeni pénzügyi tervezetéről szóló közleményében¹ az európai kutatási tevékenység megerősítését alapvető célkitűzésként határozta meg, javasolva az Európai Unió kutatási költségvetésének növelését, amelynek valamennyi tevékenységet összevetve² kétszeresére kellene emelkednie.
2. Az Európai Kutatási Térség terve, amelyet a 2000. márciusi lisszaboni Európai Tanács indított útjára, létrehozta a kutatás hivatkozási alapját Európában. A 2002 márciusában, Barcelonában tartott Európai Tanácson az Európai Unió célkitűzésként határozta meg, hogy 2010-re GDP-jének 3 százalékát fordítja kutatásra, amelynek kétharmada magánbefektetőktől, egyharmada pedig az állami szektorból származik majd. Az Európai Unió, amely jelenleg GDP-jének 2 százalékát költi kutatásra, e téren az Egyesült Államok (2,8%) és Japán (több mint 3%) mögött helyezkedik el.
3. Ebben az összefüggésben vizsgálva a Lisszabonban rögzített célkitűzések eléréséhez elengedhetetlen, hogy a kutatásra fordított összegeket kifejezetten európai szinten is növeljék.

1.2. Az európai kutatási ráfordítások növelése

4. A kutatás, amely egyre összetettebb, egyre több pénzbe is kerül: 20 év leforgása alatt egy gyógyszer kutatási költségei több mint megkétszereződtek, míg egy új mikroelektronikai komponens kifejlesztésének költsége tízszeresére növekedett. A növekvő kutatási szükségleteket ugyanakkor egyedül, egyetlen tagállam sem tudná hatékonyan kielégíteni.
5. Egy közös európai iparpolitika, különösen olyan kiemelt versenyszektorokban, mint az információs és kommunikációs technológiák, a biotechnológia és a nanotechnológia, az aeronautika vagy a hidrogénalapú energiatechnológiák, szükségessé teszi a kutatási tevékenységek európai szintű integrálását.
6. Az Európai Unió fellépése ugyanakkor elismert „európai hozzáadott értéket” képvisel, amely az alábbi területeken kifejtett hatásokból adódik össze:
 - a források „kritikus tömegének” elérése, különösen olyan a növekedés szempontjából meghatározó területeken, mint a mikroelektronika, a távközlés, a biotechnológia vagy az aeronautika³ ;

¹ „Közös jövőnk építése – a kibővült Európai Unió politikai kihívásai és költségvetési eszközei a 2007-2013 közötti időszakra”, COM (2004) 101, 2004.02.10.

² Következésképpen az űrkutatást és a biztonságpolitikai kutatásokat is beleértve.

³ Példaként említhetjük a megközelítési és földterelési technikák továbbfejlesztésére indított projektet.

- a kiválóság erősítése az európai szintű verseny és a transznacionális együttműködés segítségével: a NeuroPrions hálózat például 52 laboratóriumot fog össze a fertőző szivacsos agyvelőbetegségekkel foglalkozó kutatások területén;
 - a nemzeti kezdeményezésekre kifejtett „katalizátor-hatás”, valamint a tagállamokban folytatott tevékenységek koordinálásának javítása egyes országokat (pl. természeti kockázatok) vagy valamennyi tagállamot érintő területeken (pl. globális éghajlatváltozás)⁴.
7. Az európai finanszírozás mértékének növelése nagyban hozzájárulna a „3 százalékos célkitűzés” eléréséhez. Ezt az Európai Unió egy „Akcio Terv”⁵ segítségével kívánja megvalósítani, amely számos kiegészítő intézkedést foglal magában, többségükben a magánbefektetések ösztönzését szolgálva a kutatás területén⁶.
8. Ez mindenekelőtt az uniós társfinanszírozások és a nemzeti állami finanszírozások összeadódásával valósulna meg (néhány területen és néhány országban az Európai Unió támogatása a nemzeti „ösztönző pénzügyi keretnek” felel meg). Nyilvánvalóan ez meghatározásánál fogva azzal jár, hogy nem kerül sor a nemzeti finanszírozások arányos csökkenésére, - egy lehetőség, amely azonban azért is kevésbé valószínű, hogy bekövetkezne, mert a tagországok politikailag már elkötelezték magukat az akció mellett, és mivel egy európai szintű pénzügyi támogatási rendszer példát ad az emelt szintű kutatási befektetésre mindenki számára..
9. A fokozott európai szintű erőfeszítés elsősorban a kutatási magánbefektetésekre nézve fejtene ki számottevő és specifikus húzóerőt. Az európai vállalatok kevesebbet költenek kutatásra, mint amerikai vagy japán társaik. Befektetéseik pedig, gyakran Európán kívülre irányulnak⁷. Az Európai Unió által biztosított finanszírozás ösztönözné, hogy Európában is többet fektessenek a kutatásba, elsősorban az alábbiakhoz hozzájárulva:
- a vállalatok és az egyetemek európai szintű – és csak ezen a szinten elképzelhető – együttműködésére épülő nagyszabású technológiai projektekhez szükséges keret kialakítása;
 - az emberi erőforrások megerősítése, amely egy, a 3 százalékos célkitűzéssel összefüggő célkitűzést jelent, miszerint Európában, az Egyesült Államokhoz hasonlóan, a kutatók számát 1000 aktív személyre számolva 8-ra kell növelni (az 1000 aktív személyre jutó jelenlegi 6 helyett);

⁴ Egy 2,2 millió eurós költségvetéssel indított akció a növényi genomika terén 12 nemzeti programot koordinál, amelyek együttesen 133 millió eurós költségvetéssel rendelkeznek; egy a mikro- és nanotechnológia területén indított program esetében ugyanezek az adatok 2,5 millió, illetve 139 millió eurónak felelnek meg.

⁵ „Befektetés a kutatásba: cselekvési terv Európának”, COM (2003) 226, 2003.06.04.

⁶ Ilyenek a kutatás és az innováció adóztatásának területén hozott intézkedések, mint például a „kutatáshoz kapcsolódó adójóváírás” megoldása, amely akár európai szinten is alkalmazható lenne.

⁷ Az európai gyógyszergyártó cégek például inkább az Egyesült Államokba koncentrálnak kutatási beruházásaikat, elsősorban a keleti part nagy egyetemei köré.

- olyan kritikus tömegű „kiválósági központok”⁸ létrehozása, amelyek képesek magukhoz vonzani a magánbefektetéseket.

1.3. Kiválóság és innováció, az európai ipari versenyképesség alapjai

10. A lisszaboni menetrend végrehajtásának egyik feltételét éppen ezért, olyan „európai kiválósági központok” létrehozása jelenti, amelyek jól láthatóak, nemzetközi téren nyitottak, valamennyi ország legjobb kutatóit vonzzák magukhoz, és amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy Európa szerepe világviszonylatban is megerősödjön a technológia és a globális témákkal foglalkozó kutatások területén. Az Európai Uniónak ösztönöznie kell ezek létrehozását, a kiválóság támogatásával az együttműködés elősegítésén és az európai szintű versenyen keresztül.
11. Ezenfelül Európa nem rendelkezik megfelelő kapacitással arra nézve, hogy a tudást termékeké és szolgáltatásokká, különösen kereskedelmi termékeké és szolgáltatásokká alakítsa, és hogy azt gazdasági sikerré kovácsolja. Az európai vállalatok évente egymillió lakosra vetítve 170 szabadalmat nyújtanak be, szemben az amerikai vállalatok 400 bejelentett találmányával. A csúcstechnológiai termékek esetében pedig az Európai Unió évente mintegy 23 milliárd eurós kereskedelmi deficitet könyvelhet el⁹.
12. Az Európai Unió jelenleg több akcióval is támogatja a kis- és középvállalkozásoknál, illetve javukra folyó kutatásokat, a kockázati tőke-alapok fejlesztését, a tudományos parkokat, az ún. inkubátorokat és regionális innovációs politikákat, ahogy a technológiaátadást, valamint a szellemi tulajdon és a szabadalmak kezelését is. Ezeket a tevékenységeket a jövőben racionalizálni kell, és egy kritikus tömeget képviselő koherens egészé kell összefogni. A következő keretprogram előkészítése részeként egy ebbe az irányba mutató folyamat is elindul majd.

1.4. Az Európai Unió kutatási keretprogramjának kiigazítása

13. Az Európai Uniónak a 2002-2006-os időszakra szóló hatodik Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja (KTF Keretprogram) a mozgósításban jelentős sikereket könyvelhetett el. Ez idáig valamennyi akciót együttvéve 28 000 kutatási javaslatot nyújtottak be 50 ország 150 000 intézménye részvételével. Ezen belül 200 nagy transznacionális hálózati és kutatási projektet indítottak útnak, olyan területeken, mint a gyógyszerek posztgenomikus *targeting* módszerei vagy a nanométer nagyságrendű mikroelektronikai komponensek, valamint 55 kezdeményezés született a program-hálózat akciók kiépítésére olyan témákban, mint az élelmiszerbiztonság vagy a ritka betegségek.
14. A KTF Keretprogram azonban saját sikerének áldozata lett. A beérkezett több ezer kutatási javaslatból források hiányában csak minden ötödiket kapott támogatást. Kiemelendő, hogy a kimagasló minőségű pályázatok kevesebb, mint 50%-a részesült finanszírozásban¹⁰.

⁸ Lásd a Bizottság „Az egyetemek szerepe a tudásalapú Európában” címmel kiadott közleményét, COM (2003) 58, 2003.02.05.

⁹ Európai Bizottság, Statisztikák a tudományról és a technológiáról Európában, 2003-as kiadás.

¹⁰ Költségvetési értelemben a kötelezettségvállalási előirányzatok 99,98 százalékát, a kifizetési előirányzatoknak pedig 96,9 százalékát teljesítették.

15. A KTF Keretprogramnak ezen felül a rendelkezésére álló néhány eszközzel eltérő szükségleteket kell kielégítenie: az együttműködés és a verseny élénkítését; az alap kutatások és az alkalmazott ipari kutatások támogatását; spontán projektek és politikai döntéseken alapuló kezdeményezések felkarolását stb. A közelmúltban elért sikerek ellenére – ilyen volt például a szerződéses feltételrendszer egyszerűsítése –, a végrehajtási feltételeken még sokat lehetne javítani.

2. HAT FŐ CÉLKITŰZÉS

16. Annak érdekében, hogy az Európai Unió fellépése eredményesebb legyen, azt hat nagyobb célkitűzés köré célszerű szervezni. Hogy a kapcsolódó akciók jelentős hatásfokkal működjenek, szükség van az Európai Unió kutatási költségvetésének növelésére, a megadott arányok szerint. A pénzügyi eszközöket a következő három elvnek megfelelően használnák fel: a jelenlegi és az újonnan megjelenő tevékenységek közötti egyensúly; az ismeretek bővítését, illetve azok ipari alkalmazását célzó kutatások egyensúlya; a kutatási kapacitások emberi és anyagi összetevőinek egyensúlyban lévő támogatása.

2.1. Európai kiválósági központok létrehozása a laboratóriumok együttműködésén keresztül

17. A kutatóközpontok, egyetemek és vállalatok transznacionális együttműködését támogató programoknak jól érzékelhető hatása van:
- az európai kutatás minőségére, amelynek javításához nagymértékben hozzájárulnak, miközben jobban láthatóvá teszik őket a növekedés szempontjából kulcsfontosságú területeken;
 - az ismeretek és az eredmények terjesztésére Európában, valamint a kutatók azon képességére, hogy magas szintű projektekben vegyenek részt;
18. A hatodik KTF Keretprogrammal a lehetőségek tárháza új megoldásokkal, „kiválósági hálózatokkal” és „integrált projektekkel” gazdagodott, amelyek strukturáló hatást gyakorolnak a kutatásra Európában, elősegítve az „európai kiválósági központok”¹¹ megjelenését.
19. Ezeket a lehetőségeket, ahogy a kisebb léptékű projektekben rejlő lehetőségeket is, a kutatóknak teljes mértékben ki kell tudni használniuk, érdeklődési körüknek és szükségleteiknek megfelelően¹². E célból hozták létre azt a szakértői panelt, amelyet a hatodik KTF Keretprogramban megjelenő új eszközök hatékonyságának féldős értékelésével bíztak meg. A panel vizsgálatait egy kérdőíves felmérésre, valamint a

¹¹ Ilyen például a nemrég létrehozott, bioenergiával foglalkozó kiválósági hálózat, amely 13 európai ország 24 intézményét fogja össze, vagy éppen a belső égésű motorok új rendszereinek kutatási projektje, amelyben valamennyi nagy európai autógyártó cég együttműködik.

¹² A kiválósági hálózatok támogatását például ott lenne célszerű biztosítani, ahol megvan hozzá a képesség és az akarat, hogy néhány részleg tevékenységét szinte intézményi rendszer szerű keretbe integrálják.

programok résztvevőinek, illetve pályázóinak meghallgatására alapozta, és a közeljövőben hozza nyilvánosságra észrevételeit.

2.2. Az európai technológiai kezdeményezések elindítása

20. A Bizottság és az ipari szereplők kezdeményezésére jönnek létre az ún. „technológiai platformok”, amelyek vállalatokat, kutatóintézményeket, a pénzügyi világ szereplőit és szabályozó szerveket fognak össze európai szinten azzal a céllal, hogy olyan közös kutatási menetrendet határozzanak meg, amelynek segítségével kritikus tömegű forrást mozgósíthatnak, legyen szó nemzeti vagy európai, állami vagy magánforrásokról.
21. Ezt a megközelítési módot olyan területeken alkalmazták, illetve alkalmazzák majd, mint az energia (hidrogéntekológia, fotovoltikus napenergia), a közlekedés (repülés), a mobil kommunikáció, a fedélzeti rendszerek vagy a nanotechnológia. Ez a megközelítési mód magában foglalja többek között a közös kutatási menetrend megvalósításához szükséges jogi és szabályozási feltételek meghatározását.
22. A menetrendet legtöbbször „integrált projektek” támogatásával lehet majd megvalósítani. Korlátozott számú esetben javasolt a „páneurópai” megközelítési mód alkalmazása, amely nagyszabású „közös technológiai kezdeményezések” megvalósítását is magában foglalja. Megvalósításukhoz a megfelelő keretet a Szerződés 171. cikkén¹³ alapuló struktúrák jelentik, különösen a közös vállalkozások.

2.3. Az alapkutatás kreativitásának ösztönzése a kutatócsoportok európai szintű versenyén keresztül

23. A nyílt versenyeztetés és a legjobb egyéni kutatócsoportok támogatása európai szinten ösztönzőleg hatna az európai kutatás dinamizmusára, kreativitására és kiválóságára, miközben azt jobban láthatóvá is tenné. Az alapkutatásról folyó vita, valamint az „Európai Kutatási Tanács”, amely a tudományos közösségben két éve folytatja munkáját, és amelyet a Bizottság egy 2004 januárjában kiadott közleménye¹⁴ politikai szintre emelt, nyilvánvalóvá tette annak szükségét, hogy:
 - fokozott erőfeszítéseket tegyenek az alapkutatás terén Európában, tekintettel e kutatástípusnak a gazdasági teljesítményre gyakorolt egyre inkább elismert és az ipari szereplők által is hangsúlyozott hatására;
 - európai szinten fokozottan támogassák ezt a kutatási formát egy az európai szinten egymással versenyző egyéni csapatok kutatási projektjeit támogató mechanizmus felállításával.
24. Egy hasonló mechanizmus bevezetését a Bizottság is szorgalmazza. A pályázatokat a kutatók saját kezdeményezésként javasolnák tudományterületi korlátozások nélkül az általuk választott témákban. A projekteket kizárólag tudományos kiválóságuk alapján

13 „A Közösség közös vállalkozásokat vagy egyéb olyan struktúrákat hozhat létre, amelyek a közösségi kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs programok helyes végrehajtásához szükségesek.”

14 COM (2004) 9, 2004.01.14.

válogatnák ki szakértői bírálatás (*peer review*) alapján és a transznacionális együttműködés kötelezettsége nélkül¹⁵.

2.4. Európa vonzóbbá tétele a legjobb kutatók számára

25. Az Európai Unió célkitűzésként határozta meg az európai tudományos karrierek fejlődésének támogatását¹⁶ azáltal, hogy elősegíti a kutatók megtartását Európában, illetve a legjobb kutatók Európába vonzását. Az egyre fokozódó világméretű verseny kontextusában szükség van az e célból indított „Marie Curie” akciók megerősítésére, a hangsúlyt a következőkre helyezve:

- A fiatalok tudomány iránti érdeklődésének felkeltése és a kutatók kezdeti képzése a képzések rendszerbe foglalásával, különösen a transzdiszciplináris területeken;
- a nők szerepe és helye a tudományban és a kutatásban;
- az ismeretek átadása, különösen a technológiailag kevésbé fejlett régiók, valamint a kis- és középvállalkozások javára;
- a képzés és a mobilitás nemzetközi dimenziójának erősítése a világ más részeivel folytatott ismeret- és tapasztalatcsere élénkítésével;
- az élethosszig tartó képzés és a karrierek fejlesztése¹⁷.

2.5. Az európai léptékű kutatási infrastruktúrák fejlesztése

26. Az ESFRI Fórum¹⁸ létrehozásával fontos előrelépés történt a kutatási infrastruktúrák területén Európában. Korábban az Európai Unió tevékenysége alapvetően az infrastruktúrákhoz való transznacionális hozzáférés támogatására korlátozódott, valamint olyan kutatási projektek felkarolására, amelyek a teljesítményszint növelését célozták.

27. Ezen akció erősítése javasolt egy olyan támogatási forma bevezetésével, amely az új, európai léptékű infrastruktúrák létrehozásához és működéséhez nyújtana támogatást a transeurópai hálózatoknál (TENs¹⁹) alkalmazott mechanizmushoz hasonló mechanizmus segítségével, és az „Európai Növekedési Kezdeményezés” keretében a szabad elektron lézer és a nanotechnológiai infrastruktúra esetében is alkalmazott modellt követné.

28. Ezt a megközelítési módot alkalmaznák az európai tudományos közösség számára alapvető fontosságú szolgáltatások támogatásakor is, így például a megosztott kommunikációs infrastruktúrák (GEANT projektek az elektronikus kutatási hálózatok és a GRID architektúra összekapcsolása) vagy a tudományos munkák

¹⁵ Az akció megvalósításának feltételeit lásd az 5.1.2. pontban.

¹⁶ A Bizottság „Kutatók az Európai Kutatási Térségben: egy mesterség, több karrier” című közleményében ismertetett perspektívában, COM (2003), 2003.07.18.

¹⁷ Az akció végrehajtásának feltételeiről lásd az 5.1.2. pontot.

¹⁸ ESFRI: Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma.

¹⁹ TENs: Transeurópai Hálózatok.

elektronikus archiválási rendszereinek, illetve a bioinformatikai adatbázisoknak az esetében.

2.6. A nemzeti kutatási programok koordinálásának erősítése

29. A jövőben fokozni kell azokat az erőfeszítéseket, amelyek a 6. KTF Keretprogramban már sikeresnek bizonyultak a nemzeti kutatási programok koordinálásának javításában. Ez magában foglalja a nemzeti programok hálózatba építését célzó ERA-NET akcióknak nyújtott pénzügyi eszközök növelését, a kutatási tevékenységekhez biztosított pénzügyi támogatás kiterjesztését, valamint a programok kölcsönös megnyitásának fokozott támogatását.

30. Az Európai Unió részvétele a Szerződés 169. cikke²⁰ szerint közösen végrehajtott nemzeti programokban azok tényleges integrálását célozza. A szegénységhez kapcsolódó betegségek klinikai vizsgálatára létrehozott platform példája – amely bár több szempontból is egyedülálló kezdeményezés volt – lehetővé teszi néhány általános tanulság levonását. A 169. cikkben alapuló akciók végrehajtása ott tűnik a legegyszerűbbnek, ahol a tagállamok megkezdték a programok bevezetéséhez. Ugyanakkor azokon a területeken bizonyul a leghatékonyabbnak, ahol a nemzeti struktúrák már rendelkezésre állnak. Ennek a megoldásnak az alkalmazása, akkor javasolt, ha:

- a tagállamok kifejezték határozott szándékukat a program pénzügyi támogatására;
- mint egy eszköz a „változó geometriájú” együttműködések támogatására korlátozott számú tagállamok részvételével;
- a leghatékonyabb döntési mechanizmusokat alkalmazzák, így a Tanács és az Európai Parlament együttdöntési hatáskörében tartozó „akciócsomagokat” vagy „keretrendeleteket”.

31. Ezzel párhuzamosan erősíteni kell az európai kormányközi kutatási szervezetek kapcsolatait az Európai Unióval. Jelenleg ezeknek a szervezeteknek²¹ lehetőségük van a pályázati felhívásokon való részvételre. Az Európai Uniónak közvetlenül is támogatnia kell azokat a tevékenységeket, amelyek közösségi szintre emelésével Európa is nyerne.

3. VERSENYKÉPESEBB KUTATÁS AZ UNIÓ EGÉSZÉBEN

3.1. A 25 vagy annál több tagú Európa lehetőségeinek kiaknázása

32. A lisszaboni menetrend megvalósításához a kibővült Európai Unió valamennyi kutatási intézményének lehetőséget kell kapnia arra, hogy végigjárhassa a kiválóság

²⁰ „A többéves keretprogram végrehajtása során a Közösség az érintett tagállamokkal egyetértésben részvételt irányozhat elő a több tagállam által indított kutatási és fejlesztési programokban, beleértve az e programok végrehajtására kialakított struktúrákban való részvételt is.”

²¹ Nevezetesen a CERN (Európai Nukleáris Kutatóintézet), az EMBO (Európai Molekuláris Biológiai Szervezet), az EMBL (Európai Molekuláris Biológiai Laboratórium) és az ESO (Európai Déli Observatórium) más intézményekkel együtt az EIROforum keretében.

felé vezető utat. A kisebb projektekben való részvétel néhány más ország kiváló laboratóriumaival közösen a fiatal csapatoknak, illetve a kevésbé befolyásos intézményeknek lehetővé teszi, hogy részesüljenek a transznacionális együttműködés gyümölcseiből, miközben megszerezhetik az összetettebb projektekben való részvételhez szükséges tapasztalatokat is. A projektekhez kapcsolódó tudás transzfer elősegíti a tudásbázis megerősítését az Európai Unió valamennyi országában.

33. Az elmúlt években a még tagjelölt országok kiválósági központjainak nyújtott támogató tevékenység szellemében kilátásba kellene helyezni annak lehetőségét, hogy a kiválóságot megerősítsék, és láthatóvá tegyék mindenütt, ahol már létezik, de még nem kellően fejlett, olyan az érintett régiókban indított konkrét kezdeményezéseken keresztül, amelyek intézkedései a humánerőforrás, a tapasztalatcsere és a hálózatépítés, a felszerelés-fejlesztés és az értékelés területére egyaránt kiterjednek.

3.2. A strukturális alapok kiegészítő jellegének teljes kiaknázása

34. A strukturális alapok egy részét a kutatási kapacitások fejlesztésének támogatására fordítják: a helyi kutatási infrastruktúrák, illetve az emberi erőforrások fejlesztésére, az egyetemek és a kis- és középvállalkozások közötti közvetítő szervezetek létrehozására. A kohéziós politika reformjára tett javaslat a „lisszaboni menetrendet” a strukturális alapok működésének egyik privilegizált területévé teszi az ún. „konvergencia” célkitűzéséhez tartozó régiókban, és ahhoz szükségképpen hozzákapcsolja a „regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzéséhez tartozó régiókban indított programokat.

35. E továbbfejlesztésből adódó előnyök maradéktalan kihasználásához a következőkre lenne szükség:

- az uniós kutatási költségvetés és a strukturális alapok kiegészítő jellegű felhasználásának további erősítésére, különösen az Európai Uniónak a kohézióra vonatkozó stratégiai iránymutatásainak keretében;
- együttes felhasználásuk növelésére, például a strukturális alapokból származó kiegészítő finanszírozás megítélésével abban az esetben, amikor egy a Keretprogram által társfinanszírozott projektet a „konvergencia” célkitűzés alá eső régióban folytatnak.

4. AZ EURÓPAI UNIÓ ERŐFESZÍTÉSEINEK ÖSSZPONTOSÍTÁSA A KULCSFONTOSÁGÚ TÉMÁKRA

4.1. A legfontosabb európai érdekű témák azonosítása

36. Az egyéni kutatócsoportokat és a kutatókat célzó támogató akciók nem kapcsolódnak majd előre meghatározott tudományterületekhez. Minden más esetben meg kell határozni azokat a területeket, ahol az európai szintű támogatás a leginkább szükséges: így a pályázati felhíváson keresztül működő akciókban a tudományos közösséggel és az ipari szereplőkkel karöltve; a 171. cikkben alapuló technológiai kezdeményezéseknél a technológiai platformokkal együttműködve; a programok

koordinációját biztosító tevékenységek, különösen a 169. cikk alapján végzett tevékenységek esetében a tagállamokkal egyeztetve.

4.2. Az Európai Unió politikai célkitűzéseinek támogatása

37. Kiemelt figyelmet szentelnek azoknak a témáknak, különösen az együttműködésben végzett kutatásoknál, amelyek az Európai Unió politikáihoz kapcsolódnak. Ezek az akciók továbbra is ösztönözni fogják az ismeretek bővítését olyan területeken, mint az egészségügy²², a fogyasztóvédelem, az energia, a környezetvédelem, a fejlesztési támogatás, a mezőgazdaság és a halászat, a biotechnológia, az információs és kommunikációs technológiák, a közlekedés, az oktatás és a képzés, a foglalkoztatás, a szociális ügyek és a gazdasági kohézió, az igazságügy és a belügyek²³.

4.3. Az európai kutatástámogatás két új területe: az űrkutatás és a biztonság

38. Az Európai Unió számára két olyan új terület létezik, ahol a kutatás kulcsszerepet tölt be, és amelyhez a jövőben külön akcióknak kellene társulnia: ez az űrkutatás és a biztonságpolitikai kutatások területe²⁴.

4.3.1. Az európai űrpolitika végrehajtásának elősegítése

39. Az európai űrpolitika a világban végbemenő változások kontextusában kerül végrehajtásra²⁵. Jelenleg legfontosabb eszközét az Európai Bizottság és az Európai Űrügynökség (ESA) között létrejött együttműködési keretmegállapodás jelenti. Ez magában foglalja egy szilárd tudományos, technológiai és ipari bázis kialakítását.

40. A jövőben az európai űrpolitika alapját egy „európai űrprogram” adja majd, amelyben a kutatás kulcsszerepet tölt be, és amelynek középponti elemei a következők:

- űrkutatási technológiák a navigáció területén (GALILEO projekt), a környezetvédelmi és biztonsági megfigyelő rendszer (GMES rendszer²⁶), valamint a műholdas távközlés;
- az űrközlekedés technológiája, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy Európa más szereplőktől függetlenül is hozzáférjen a világűrhez ;
- a világűrben végzett tudományos tevékenységek, például a nemzetközi űrállomás használatának keretében, illetve az űrkutatáshoz kapcsolódó tevékenységek.

²² Erre közelmúltbeli példaként említhetjük a hatodik Keretprogramban létrehozott, az állatbetegségek megelőzésével és ellenőrzésével foglalkozó kiválósági hálózatot vagy azt az integrált projektet, amely a globális éghajlatváltozásnak Európa édesvízi ökoszisztémáira gyakorolt hatását vizsgálja.

²³ Ez a Közös Kutatóközpont (JRC – Joint Research Centre) által a politikák meghatározásához, végrehajtásához és nyomon követéséhez nyújtott közvetlen tudományos és technikai támogatást egészíti ki.

²⁴ Ezeket a tevékenységeket alapvetően annak a hat nagy támogatási kategóriának a segítségével folytatnák, amelyeket a 2. pontban ismertettünk, figyelembe véve mindazonáltal e két terület sajátosságait is.

²⁵ COM (2003) 17, 2003.01.21. és COM (2003) 673, 2003.11.11.

²⁶ GMES: *Global Monitoring for Environment and Security* (Környezet és Biztonság Globális Monitorozása).

4.3.2. *A kutatás a biztonság szolgálatában*

41. A biztonságpolitikai kutatásoknak jelentős tétje van Európa számára, beleértve a személyek és az államok biztonságát; a közlekedését és a távközlési hálózatokét; a szervezett bűnözés és a nemzetközi terrorizmus és különösen a bioterrorizmus elleni harcot. A biztonság növekvő igénye magában foglalja az észlelés, a hírszerzés, a felderítés és a megfigyelés, valamint a konfliktuselemzés terén szerzett ismeretek bővítését.
42. 2004 elején a témában „előkészítő akciót” indítottak. Folytatásaként, egy magas szintű európai szakértői csoport jelentésére támaszkodva kell majd elindítani a „biztonságkutatások” jól körülhatárolt európai kutatási programját. A jelentősebb eszközökkel rendelkező program az alábbiakat célozza majd :
 - a lakosság biztonságának fokozása Európában, például a polgári védelem területén vagy a bioterrorizmus elleni harcban;
 - az Európai Unió támogatása abban, hogy hatékonyan láthassa el feladatait a béke fenntartásában és a konfliktusok megelőzésében, valamint a nemzetközi biztonság erősítésében, az Egyesült Nemzetek Chartájában megfogalmazott elvek szellemében.

5. **JOBBAN ÉS EREDMÉNYESEBBEN**

5.1. **A leghatékonyabb végrehajtási módok alkalmazása**

43. A Bizottság február 10-i közleményében megfogalmazott elvekkel összhangban²⁷ a kutatási politika megvalósításához a leghatékonyabb végrehajtási módokat kell igénybe venni. A cél az, hogy a költségvetés növelése ne vonja maga után a Bizottság állományának növekedését, és mindenképpen tovább erősítsék a nemzeti struktúrákkal meglévő kapcsolatokat.
44. A Bizottság a jövőben továbbra is teljes mértékben gyakorolná a Tanáccsal és a Parlamenttel szemben politikai és költségvetési felelősségét, és szerepvállalásának függvényében gondoskodna az akciók tudományos nyomon követéséről.

5.1.1. *Közös menedzsment*

45. A tagállamok, a kutatásban érintett szereplők és a Bizottság általi közös menedzsmentre azoknak az akcióknak az esetében kerülne sor, amelyek az állami és magánszereplők erőfeszítéseinek, valamint a tagállamok technológiai politikáinak koherensebbé tételét célozzák:
 - a Szerződés 171. cikke alapján folytatott tevékenységek esetében: itt alapvetően a „közös technológiai kezdeményezésekről” lenne szó, amelyek végrehajtásához szükség van egy külön irányítási struktúra létrehozására;

²⁷ COM(2004)101, 2004.02.10.

- a Szerződés 169. cikke alapján végzett tevékenységek esetében: itt lehetőség van ugyan egy külön irányítási struktúra kialakítására, de az nem feltétlenül szükséges;
 - az európai léptékű infrastruktúrák létrehozásához és fejlesztéséhez nyújtott támogató akciók esetében, amelyek végrehajtása az európai hálózati projektek (TENS) modellje szerint történne.
46. Ezeknek az akcióknak az egyik jellemzője, hogy az eszközök kritikus tömegét mobilizálják a pénzügyi tervezésnek azon a rendszereiben, amelyek az Európai Beruházási Bank finanszírozásait, valamint nemzeti állami és magánfinanszírozásokat egyaránt magukban foglalnak. Az „i2i”, majd az „Innováció 2010” cselekvési tervek elfogadásával az Európai Beruházási Bank tovább növelte elkötelezettségét a kutatás területén. Az Európai Beruházási Bank nyújtotta kölcsönök mobilizálásában rejlő lehetőségek kihasználásához a Keretprogramon belül elképzelhető lenne egy európai garanciamechanizmus létrehozása a nagyszabású technológiai kutatási projektek számára.

5.1.2. Külső menedzsment

47. Külső menedzsment kerülne bevezetésre az egyéni kutatócsoportok és a kutatók támogatása esetén. Mindkét esetben az akciók a tudományos világ valamennyi szereplője számára nyitva állnak, elsősorban kisebb csoportok és nagy számú, kisebb volumenű pénzügyi művelet bevonásával.
48. Az „Európai Kutatási Tanács” gondolatának konkrét formába öntéséhez többféle megoldás kínálkozik: egy végrehajtó ügynökség felállítása, az Európai Unió egy hagyományos típusú ügynökségének működtetése vagy egy specifikus struktúra létrehozása (például egy alapítvány) a Szerződés 171. cikke alapján. A megkezdett politikai folyamat lehetővé teszi majd annak meghatározását, hogy melyik tudna a következő három alapelvnek a leginkább eleget tenni: a tudományos közösség által gyakorolt felügyelet; a Bizottság politikai és pénzügyi felelősségvállalása; és a közösségi jelleg az „arányos megtérülés” („*juste retour*”) kockázatának elkerülése végett.

5.1.3. Átalakulóban lévő bizottsági irányítás

49. A Bizottság által végzett irányításra az együttműködésre épülő kutatások támogatásánál kerülne sor, a következő okokból kifolyólag:
- a Bizottság szerepe a kezdeményezések központi elemét képező „munkaprogramok” kialakításában és rendszeres aktualizálásában;
 - a Bizottság támogató szerepe a partneri kapcsolatok kiépítésében, valamint elismert képessége az összetett transznacionális projektek irányításának biztosításában;
 - az akciók szoros kapcsolódása az Európai Unió politikáihoz.
50. A 6. KTF Keretprogrammal a pénzügyi téren hozott új rendelkezések lehetővé tették a pénzügyi és adminisztratív műveletek csökkentését a felügyeleti, ellenőrzési és tudományos monitorozási feladatok javára. A Bizottság szolgálatainak közvetlen

bevonását nem igénylő tevékenységek meghatározását követően a fennmaradó, pusztán végrehajtási feladatokkal egy külső szervezetet bíznának meg.

5.2. A Keretprogram működésének javítása

51. A fenti lépésekkel párhuzamosan szükség van a szabályozási és adminisztratív környezet javítására. A legfőbb célkitűzést itt a pályázatok bírálási folyamatának átláthatóbbá tétele jelenti, az időkeretek lerövidítése, valamint a projektek elkészítésével járó költségek minimalizálása²⁸.
52. A pénzügyi és adminisztratív rendelkezéseket felül kell vizsgálni, és a jelenlegi gyakorlatok tapasztalatainak fényében egyszerűsíteni kell. Az erre irányuló folyamatot a 6. KTF Keretprogram eszközeinek értékelésére létrehozott panel véleményére alapozva indítják majd el, és benne a programok résztvevői, illetve a nemzeti kutatási struktúrák egyaránt szerepet kapnak. A pénzügyi szabályok felülvizsgálatát követően a Bizottság döntési javaslatainak keretében előterjesztést nyújt be a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez a következő Keretprogramra, illetve a részvételi szabályokra vonatkozóan.

6. A 7. KERETPROGRAM IRÁNYÁBA MUTATÓ LÉPÉSEK

53. A most ismertetett iránymutatásokat két szinten kell megvitatni: az intézményeken belüli politikai szinten, valamint a kutatás európai szereplői és felhasználói között. A Bizottság 2005 elején többek között e kétszintű vita eredményeire alapozva ismerteti majd az Európai Unió 7. KTF Keretprogramjára tett javaslatait. A pénzügyi támogatási rendszerekre vonatkozó konkrét útmutatások mellett a kutatási prioritásokra tett javaslatok is szerepelnek majd.

²⁸ A 2004. márciusi Európai Tanács következtetéseinek megfelelően (ld. a következtetések 26. pontját).